

טיול שורשים לעיירת אבותינו - דוד הורודוק במדינת בלארוס

במשך שבוע ימים (23.7.10 – 30.7.10) סיירנו בקבוצה בת כמאה איש, צאצאיהם של יוצאי העיירות דוד הורודוק וסטולין, אשר בבלארוס - במחוזות ילדותם של הורינו וסבינו. הידיעה על הטיול, אותו יזם, הפיק והדריך זיו בגון, דור שני ליוצאי העיירה ויושב ראש ארגון יוצאי דוד הורודוק - הכתה גלים בין חברי הארגון. נציגים ממשפחות רבות הצטרפו, על ילדיהם, נכדיהם ובני זוגם, כדי לחנוך את האנדרטה המחודשת על קבר האחים שעיצב האדריכל ליאוניד לזין בגיא ההריגה (בדוד הורודוק), אליו הובלו יהודי העיירה והוצאו להורג בשתי אקציות נפרדות בשנים 1941-1942.

"קיווייתי לעשרים איש לכל היותר" התוודה זיו בפנינו, "ולתדהמתי, הלכה רשימת האנשים שנרשמו לטיול והתארכה, עד שנאלצנו לפצל עצמנו למספר טיסות ולו כדי לספק את רצון כולם". שלושה דורות היינו בטיול ההיסטורי: מספר מצומצם של בני דור ראשון (שרובו לצערנו כבר אינו בין החיים), בני דור שני, שגדלו על ברכי הסיפורים של הוריהם על העיירה הקטנה, שרוב תושביה היו יהודים שפיתחו חיי קהילה ותרבות ענפים. אך ההפתעה הגדולה התגלתה בכ-15 בני הדור השלישי, שהחליפו את נהר הגנגס של הודו והג'ונגלים של דרום אמריקה בנהר ההורין שזורם בדוד הורודוק וביערותיו הסבוכים של חבל פולסיה.

את הלוגיסטיקה המורכבת של אירוח 100 אנשים בארץ כמו בלארוס, שאיננה מצטיינת בשירותים תיירותיים מעולים, בלשון המעטה, ובאספקת אוכל כשר למהדרין, שירותי תרגום, מידע ותרבות למיניהם - סיפקה קהילת חסידות סטולין-קרלין, בראשותו של הרב משה פימה, רבה הנמרץ והחם של קהילת החסידות בפינסק. גם הספקנים שבינינו נאלצו להודות שהטיול תקתק כמו שעון, הן מבחינה לוגיסטית והן מבחינת שיתוף הפעולה של המטיילים; כולנו היינו כנראה מאוחדים בתחושת השליחות הגדולה של הנצחת יקירנו, שחיייהם נגדעו בצורה אכזרית כל כך. אבל לא רק זכרם עמד למול עיננו; גם זכר אבותינו, יוצאי העיירה, שחלקם לא זכו כבר להגיע אליה, וחלקם סירבו לדרוך על האדמה שהתאכזרה כל כך אל יקיריהם. "מי נהר ההורין ממשיכים לזרום בעיירה, אך אין כבר יהודים בבתיים" אמרה נחמה בן ש"ך, בת הדור הראשון ובתו של ראובן מישלוב מנהל בית ספר 'תרבות' בדוד הורודוק - בנאומה הכואב בטקס הזיכרון. אל הטקס בקבר האחים הגענו רגלי, לאחר שצעדנו כ-8 קילומטר, כמו באותה צעדת המוות הארורה. לתדהמתנו, קיבלו את פנינו מאות מתושבי המקום שהקיפו את גיא ההריגה וכבדו את כל הטקס בעמידה ובשקט מופתי. ראש עיריית דוד הורודוק, שגריר ישראל בבלארוס, יושב ראש קהילת יהודי בלארוס ואחרים חלקו כבוד למעמד.

הביקור בעיירה עצמה היה מרגש מאין כמוהו. אמנם הבתים והרחובות שונו ללא הכר, אך זוהי האדמה, אלו הן מראות הטבע, זוהי העיירה שבה התגוררו אבותינו, גם אם לא התאפשר לנו לזהות בוודאות את הבית המסוים. חלק מהאנשים אף זכו לדבר עם המקומיים שזכרו את משפחתם ושיתפו פעולה. אין זה עניין של מה בכך; אנשי העיירה בהווה אינם מאירים בדרך כלל את פניהם לתיירים הישראלים. ואיני יודעת מה נובע מהקדרות הכללית שאופפת את פניהם של תושבי בלארוס, ומה מהחשש והדאגה שמא התיירים מישראל חזרו לקחת את בתייהם...?

המפגש עם אנשי הארגון שהגיעו מארה"ב הניב גם הוא הפתעות מרגשות; לרבים מבינינו, כולל החתומה מטה, הסתבר שיש קרובים באמריקה. אחיו של סבי היגר בשעתו לארה"ב ומאז נותק הקשר עמו. להפתעתי הגדולה, הסתבר לי שהענף הזה של משפחתי חי ומשגשג על אדמתה של היבשת הגדולה, אליה היגרה גם משפחתו של מוטל בן פייסי החזן.

גם הדינמיקה שהתפתחה בין משתתפי הטיול הרבים הייתה מיוחדת בהתפתחותה, שהרי כולנו גדלנו על ברכיהם של סיפורים דומים, מנטליות משותפת וניואנסים זהים בשפה. מספיק היה שאחד יזכיר שם מסוים, בדיחה ידועה, ביטוי נפוץ וכבר נענה בסיפורי הזדהות, השלמה ונוסטלגיה. אנשים חידשו קשרים עם אחרים שהכירו בילדותם ויצרו קשרים חדשים עם אלו שהגיעו ממקומות מרוחקים, אך שורשיהם ממקום אחד: דוד הורודוק, העיירה היהודית שהייתה ואיננה עוד.

כתבה: תמימה אידלסון, בתו של מוטל דוברוביציקי, יוצא דוד הורודוק.